

PREȚUL – UN INDICATOR IMPORTANT ÎN BAZA EXPERIENȚEI STATISTICE A REPUBLICII MOLDOVA

Gabriela STICI

Economie și Management, grupa C-201, Facultatea Inginerie Economică și Business, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova)

*Autorul corespondent: Gabriela. Stici, gabriela.stici@em.utm.md

Rezumat. Prețul este un element foarte important în funcționarea unei economii, în special în condițiile unei economii de piață. Prezentul articol presupune o abordare a conceptului de preț și a funcțiilor sale, precum și o analiză statistică a indicelui prețurilor pe baza experienței Republicii Moldova. Un rol important în acest articol deține analiza comparativă a evoluției indicilor prețurilor pentru mărfurile alimentare și cele nealimentare. Ținând cont că Republica Moldova este o țară preponderent agrară, o atenție deosebită se acordă cercetării indicilor prețurilor produselor agricole.

Cuvinte cheie: prețul, indicii prețurilor, produse agricole, mărfuri, inflație.

Introducere

Prețul este considerat un instrument al pieței ce poate influența puterea de cumpărare dar și capacitatea de investiții în firme. De la începutul introducerii în limbajul economic termenul „preț” i s-au atribuit diferite sensuri, toți cei care l-au însușit erau de părere că prețul măsoară ceva. Aristotel considera că prețul este echivalentul a două bunuri total diferit calitativ.

Rolul prețului este cel de informare, stimularea producătorilor, de calcul, corelarea cererii și ofertei. Dar cel mai important și nu în ultimul rând cel de pârghie economică, astfel prețul cuprinde în structura sa elemente valorice precum: salarii, impozite, dobânzi, taxe, profit, comisioane adaos comercial, etc.

Abordări teoretice a prețului

Unii economiști și filozofi precum (Platon, Aristotel, A. Smith, D. Ricardo, K. Marx) au constatat că prețul reprezintă expresia esenței conceptului de „valoare”. Adam Smith considera că prețul diferă de „valoarea reală”, pentru că este vorba de valoarea monedei, care își schimbă valoarea. Însă D. Ricardo este de părere că „prețul real” se referă la cantitatea de muncă înglobată în marfa, însă este de părere că „prețul curent” depinde de cerere și ofertă; în pofida oricărui fapt, prețul curent tinde să se apropie de prețul natural. K. Marx este de părere că între cerere și oferta persistă echilibrul, care tinde să se stabilească în jurul valorii muncii încorporată în marfă [1, p.4].

În economia de piață, prețului îi sunt atribuite mai multe funcții, iar unele din ele sunt [3, p.109]

- Funcția de calcul și măsurare a cheltuielilor și rezultatele activității economice- cu ajutorul prețului se analizează posibilitățile de achiziționarea și introducerea noilor tehnologii, repartizarea și utilizarea resurselor, participarea la ciclul economic mondial.
- Funcția informațională- prin intermediul prețului agenții economice iau decizii cu privire la volumul resurselor pentru producători și a bunurilor de consum pentru consumatori.
- Funcția de stimulare- prețul poate contribui la dezvoltarea sau stoparea producției. Prețurile joase pot aduce pagube și nu asigură o rentabilitate bună, iar producătorii nu sunt cointeresați să măjoreze sau să scadă volumul de producție.
- Funcția de recuperare a costurilor- Prețul este o formă de compensarea cheltuielilor și obținerea unui profit.

- Funcția de redistribuire a veniturilor și patrimoniului- Agenții economici, ramurile și sectoarele de activitate ale caror prețuri relative se micșorează, înregistrează pierderi de venituri și patrimoniu; iar situația este inversă pentru cei la care prețurile relative sunt în creștere.

Prețurile după modul în care se formează și se stabilesc, pot fi [3, p.109]:

- Prețuri libere- se formează și evoluează în condițiile pieței cu concurența pură sau perfectă, astfel agenții pieței nu pot influența nivelul și dinamica prețului. Aceste prețuri au loc în cazul confruntării cererii și ofertei.
- Prețuri administrative- sunt prețuri stabilite prin intermediul deciziilor organelor statale și ale altor centre ce au o forță economică.
- Prețuri mixte- se formează sub influența cererii, ofertei, concurenței și a cotelor de taxe și impozite.

Stabilirea prețului la produsele fabricate este o măsură importantă în activitatea întreprinderilor, deoarece stabilirea unui preț neargumentat poate afecta considerabil poziția oricărei întreprinderi pe piață [4, p.100].

Unii autori precum W. Jevons, K. Menger, A. Marshall consideră că drept fundament al prețului a fost considerată „utilitatea”. Iar ideea principală este: dacă marfa nu are utilitate atunci valoarea ei este nulă. M. Manolescu precizează: „Noi înțelegem să luăm în considerare toți factorii care contribuie la formarea valorilor și ne amplasăm pe terenul teoriei moderne a echilibrului, care de asemenea sunt factori consistenței ai valorii”. Iar A. Marshall vine cu următoarea afirmație: „Pe buna dreptate se poate discuta dacă lama superioară sau inferioară a unui foarfecă este cea care taie o faie de hârtie, chiar și dacă valoarea este guvernată de cererea consumatorului sau de oferta producătorului [2, p.6]

Analiza indicilor prețurilor aferente economiei Republicii Moldova

În figura 1 este prezentată evoluția comparativă a prețurilor aplicate în comerțul cu amănuntul pe categorii de mărfuri în Republica Moldova în perioada 2001-2021.

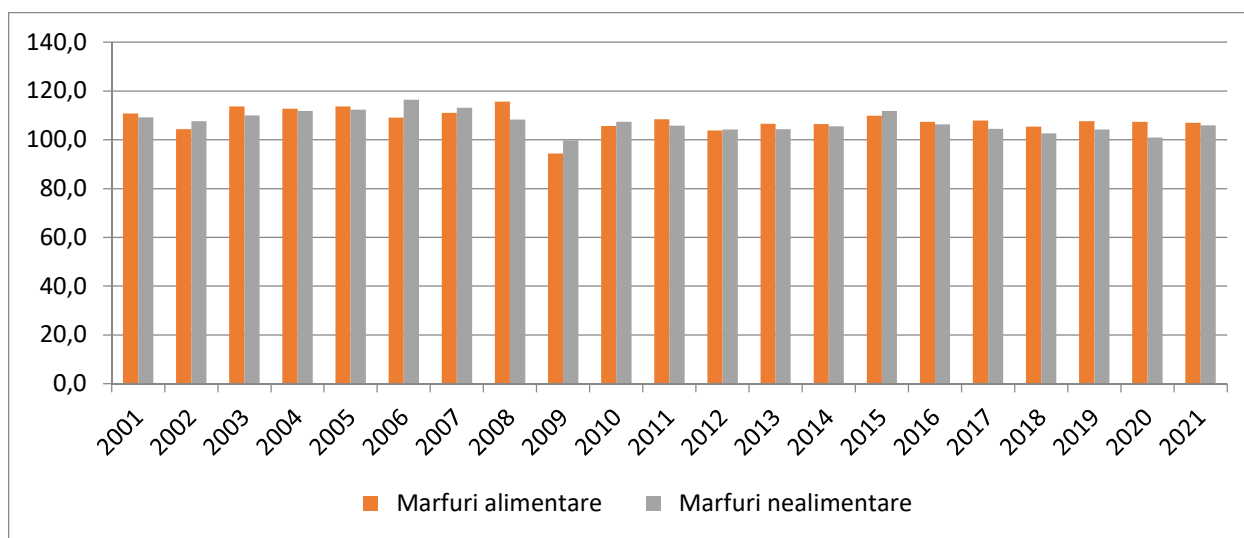

Figura 1. Evoluția comparativă a prețurilor aplicate în comerțul cu amănuntul pe categorii de mărfuri din Republica Moldova în perioada 2001-2021

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor www.statistica.md

Datele prezentate în figura de mai sus atestă că în Republica Moldova indicii prețurilor înregistrează valori diferite de la an la an. Indicii prețurilor de consum în perioada 2001-2008 atinge valori mai înalte în raport cu perioada 2010-2021. Cel mai jos nivel al indicelui prețurilor a fost înregistrat în anul 2009, fapt cauzat de impactul crizei financiare mondiale care a dus la diminuarea considerabilă a cererii și respectiv prețurile în acest context s-au diminuat.

În perioada 2010-2021 indicele prețurilor de consum în Republica Moldova nu înregistrează fluctuații mari și este mai mic în raport cu perioada 2001-2010. Este apreciat destul de bine faptul că pe parcursul ultimelor zece ani indicele prețurilor nu este excesiv de înalt.

Dacă de comparat indicele prețurilor pentru mărfurile alimentare și mărfurile nealimentare, figura 1 demonstrează că nu există o legitate fermă între indicii acestor două categorii de mărfuri. În majoritatea anilor din perioada analizată mărfurile alimentare au înregistrat indicii mai mari în raport cu mărfurile nealimentare.

În tabelul de mai jos este prezentată modificarea comparativă a prețurilor de consum pentru produsele alimentare, mărfuri nealimentare și servicii pentru luna ianuarie 2022 față de luna ianuarie 2021 și luna decembrie 2021.

Tabelul 1.

Evoluția comparativă a prețurilor de consum pentru perioada ianuarie 2022- ianuarie 2021 în Republica Moldova

Mărfuri și servicii	Ianuarie 2022, în % față de:		Ianuarie 2022 față de decembrie 2021: gradul de influență (+/-) asupra IPC, %
	decembrie 2021	ianuarie 2021	
Total	2,77	16,56	2,77
Produse alimentare	3,65	21,05	1,33
Mărfuri nealimentare	1,79	13,37	0,68
Servicii	2,96	14,80	0,76

Sursa: www.statistica.gov.md

Din datele prezentate în tabel observăm că în luna ianuarie 2022 în Republica Moldova prețurile au înregistrat creșteri foarte înalte. În urma comparării prețurilor specifice lunii ianuarie 2022 pe toate produsele în ansamblu, observăm că nivelul acestora depășește cu 2,77% nivelul prețurilor specifice lunii decembrie și totodată cu circa 16,56% depășește nivelul prețurilor existente un an în urmă. Creșterea prețurilor cu circa 16,56% timp de un an vorbește despre un nivel înalt a inflației și are un impact negativ considerabil asupra dezvoltării economice a țării noastre.

Examinând ritmurile de creștere a prețurilor pe categorii de produse, observăm că cea mai dificilă devine situația produselor alimentare. În așa fel, în luna ianuarie 2022 prețurile produselor alimentare au sporit cu circa 21,05% față de luna corespunzătoare a anului precedent sau circa 3,65% față de luna precedentă. Cele mai mici indici au înregistrat produsele nealimentare, prețurile acestora sporind în luna ianuarie 2022 cu circa 13,37% față de luna corespunzătoare a anului precedent și circa cu 1,79% față de luna precedentă. Indicii prețurilor la servicii în perioada analizată se situează între indicii prețurilor produselor alimentare și celor nealimentare.

După cum se cunoaște, Republica Moldova este o țară preponderent agrară, această fiind ramura tradițională a țării noastre. Ținând cont că în domeniul agricol sunt produse multiple produse de origine vegetală și animală, un interes deosebit îl prezintă examinarea evoluției prețurilor la diferite categorii de produse.

Tabelul 2 sistematizează informația privind evoluția indicilor prețurilor produselor agricole în Republica Moldova în perioada 2014-2020, axându-se pe principalele categorii de produse.

În tabelul 2 este prezentată evoluția indicilor prețurilor produselor agricole în Republica Moldova în perioada 2014-2020.

Tabel 2.

Evoluția indicilor prețurilor produselor agricole în Republica Moldova în perioada 2014-2020

Categoriile de produse	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Productia agricolă - total	106,6	122,5	96,6	97,9	92,5	103,8	122,5
Produse vegetale - total	104,7	134,4	95,9	98,1	92,3	102,4	132,4
Culturi cerealiere si leguminoase - boabe	108,6	125,3	91,3	100,8	103,3	99,4	126,5
Floarea soarelui	114,3	146,7	96,6	87,5	91,6	101,3	145,1
Sfecla de zahar	99,4	118,3	110,1	107,5	77,6	114,4	93,7
Cartofi	101,9	86,6	119,5	103,9	102,5	131,6	81,1
Legume	109,1	111,1	101,6	78,4	118,5	112,7	91,3
Fructe si pomusoare	76,2	176,6	97,8	133,6	66,5	117,1	148,4
Produse animaliere- total	114,8	91,1	99,8	97,0	93,2	110,6	95,7
Vite si pasari (in masa vie)	115,5	88,3	99,3	96,0	93,5	113,1	92,9
Lapte de toate tipurile	109,0	102,4	109,3	100,1	100,6	103,6	109,7
Oua (pentru o mie bucati)	113,0	105,2	99,1	102,1	87,7	95,2	117,5
Lina (in greutate fizica)	79,3	179,0	104,8	73,7	100,1	72,7	71,2

Sursa: www.statistica.gov.md

Conform datelor prezentate în tabel, indicele prețurilor producției agricole în Republica Moldova în perioada 2014-2020 variază în limitele 92,5 – 122,5%. Cele mai semnificative creșteri a prețului producției agricole s-au înregistrat în anul 2020, an în care a pornit impactul pandemiei cauzate de virusul COVID-19.

În urma examinării prin comparație a evoluției indicilor prețurilor produselor vegetale și produselor animale se observă o dinamică diferită. În așa fel, în anul 2020 în situația în care producția agricolă vegetală a crescut cu 32,4%, prețurile producției animaliere s-a redus cu 4,3%. Este important de ținut cont de faptul că prețurile producției agricole depind mult de volumele de producție obținute care sunt influențate de condițiile climaterice și de piețele de desfacere.

Concluzii

În urma analizei efectuate sa constatat că prețul este un indicator foarte important în efectuarea cererii și ofertei, ritmurile înalte de creștere a prețurilor duc la diverse dezechilibre economice. Diverse categorii de mărfuri înregistrează ritmuri diferite de modificare a prețurilor, acestea deseori fiind mult mai înalte în raport cu ritmurile de creștere a veniturilor populației, ceea ce are un impact negativ asupra nivelului de trai și asupra dezvoltării economice.

Referințe:

1. BUȘMACHIU, E., GUMOVSHI, A., *Prețuri și tarife: note de curs*, Editura ASEM, Chișinău, 2005
2. CERNĂ S., *Articolul Prețul*, Ziarul Financiar, 2016
3. COJUHARI, A., CHILDESCU, V., *Teorie economica*, Curs de prelegere, Chișinău U.T.M 2012
4. ȚURCAN, R., ȚURCAN, Iu., *Economia și statistica ramurii: note de curs*, Editura „Tehnica-UTM”, Chișinău, 2019
5. www.bnm.md
6. www.statistica.md